

Hodnocení funkcí dvou systémů sociální politiky pro osoby v hmotné nouzi v roce 2014

Ondřej Hora, Jiří Vyhlídal

Abstrakt

Osoby v hmotné nouzi a jejich domácnosti tvoří specifický soubor klientů sociálního státu. Vedle nezbytné solidarity, v podobě finanční či hmotné pomoci, vyjadřuje společnost také ambici, prostřednictvím odpovídajících opatření, trvaleji zlepšit životní podmínky těchto osob. K tomu je nutné, aby míra solidarity na jedné straně neohrožovala nutnou motivaci na straně klientů a současně zajišťovala minimum pro důstojný život. Vhodná opatření musí také umožnit reintegraci těchto osob do společnosti, především skrze nalezení zaměstnání. Tento příspěvek je věnován hodnocení funkcí dvou významných systémů sociální politiky - systému pomoci v hmotné nouzi a aktivní politiky zaměstnanosti. Oba systémy jsou hodnoceny z hlediska plnění ochranné, pobídkové a integrační funkce u osob a domácností, které se v období mezi březnem a prosincem 2014 ocitly v hmotné nouzi a v evidenci úřadu práce (ÚP). Analýza byla provedena na datovém souboru, který obsahoval propojené údaje ze dvou nezávislých databází: databáze uchazečů o zaměstnání (OKpráce) a databáze osob (domácností) v hmotné nouzi (OKnouze).

Klíčová slova: systém pomoci v hmotné nouzi, aktivní politika zaměstnanosti, příjmová chudoba, ochranná funkce, pobídková funkce, integrační funkce

Abstract:

Persons claiming social assistance and their households represent a specific group of welfare state's clients. Besides the necessary solidarity, in the form of financial or material aid, society also expresses the ambition to permanently improve the living conditions of these people through appropriate measures. This requires that, on the one hand, the level of solidarity in the system does not endanger motivation of clients to work, whilst, on the other hand, it provides minimum for a dignified life. Reintegration of these people into society through finding an employment should be also enabled by providing appropriate active labour market policy measures. This article deals with the evaluation of the two important systems of social policy - the system of social assistance and active labour market policy. Both systems together are evaluated in terms of their protective, incentive and integration functions. Analysis was conducted on database of people who were clients of system of material need and were simultaneously unemployed between March and December 2014 and their households. Analysis was thus performed by linking the data from two independent databases: a database of job seekers (OKpráce) and a database of individuals (households) in material need (OKnouze).

Keywords: social assistance, active labour market policy, low income households, protective function, incentive function, integration function

Úvod

Tato studie se zaměřuje na vyhodnocení fungování systémů sociální politiky, konkrétně politiky zaměstnanosti a pomoci v hmotné nouzi u osob nacházejících se v hmotné nouzi v roce 2014. Situace této skupiny může být spojena s řadou sociálních problémů, jako je nízká šance na nalezení zaměstnání, dlouhodobá nezaměstnanost, výskyt rodin bez pracovních příjmů, příjmová chudoba a materiální deprivace, zadluženost apod. Předchozí analýzy ukázaly značný souběh vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi a evidence uchazečů o zaměstnání (viz např. Sirovátka 2000). Systémy sociální politiky jsou hodnoceny z hlediska tří očekávaných funkcí systému (ochranné, pobídkové a integrační), které do jisté míry odpovídají třem od-

lišným diskurzům sociálního státu (srovnej Levitas 2006). Sledujeme tedy odpověď na následující tři otázky:

- Nakolik jsou osoby v hmotné nouzi chráněny z hlediska ohrožení příjmovou chudobou?
- Nakolik mohou být osoby v hmotné nouzi motivovány k odchodu z evidence pomoci v hmotné nouzi při kalkulaci ekonomického zlepšení své situace?
- Nakolik opatření aktivní politiky zaměstnanosti napomáhají integraci uchazečů o zaměstnání na trh práce a jejich odchodu ze systému pomoci v hmotné nouzi?

K vyhodnocení funkcí systému přistupujeme za pomoci analýzy posuzující reálnou či hypotetickou situaci konkrétních osob a rodin, které se nacházely v hmotné

nouzi v roce 2014. Zaměřujeme se přitom na výběr klíčových analýz, které dobře charakterizují funkce systému. Údaje z propojených databází OKpráce (o situaci osob na trhu práce) a OKnouze (o situaci osob v hmotné nouzi) umožňují vidět komplexně situaci osob a domácností v systému hmotné nouze, tj. rodinnou a příjmovou situaci, ale vedle toho i situaci na trhu práce, jejich předpoklady k uplatnění na trhu práce a reálné pohyby na trhu práce v souvislosti se všemi těmito charakteristikami. Metodickým východiskem této studie jsou metodiky vytvořené v rámci předchozích výzkumných úkolů VÚPSV (Hora et al. 2013a, 2013b a 2015).

Studie je strukturována následujícím způsobem. V první části je obecně diskutován význam ochranné, pobídkové a integrační funkce v systému pomoci oso-

bám v hmotné nouzi. Stručně jsou prezentovány základní údaje o cílové skupině podle našich dat. Dále jsou představeny vybrané analýzy vyhodnocující naplňování tří uvedených funkcí sociální politiky. V závěrečné části je provedeno celkové zhodnocení systému z hlediska sledovaných funkcí.

1. Teoretická východiska hodnocení

Pomoc v hmotné nouzi je tradičně definována jako součást systému sociální pomoci. Sociální pomoc je vytvářena především s cílem řešit případy hmotné a sociální nouze (Tomeš 1996, Krebs a kol. 2002). Je chápána jako projev lidské solidarity a dobročinnosti (Krebs a kol. 2002). V systému sociální pomoci jsou často reflektovány tyto tři zásadní funkce:

Ochranná funkce: Sociální pomoc je určena k zabezpečení základních životních potřeb v situaci absolutního nedostatku hmotných prostředků, kdy osoby (rodiny) nejsou schopny zabezpečit své základní životní potřeby, což je chápáno též jako podmínka pomoci (Miller 1997, Krebs a kol. 2002). Pomoc v hmotné nouzi pracuje s koncepcí tzv. životního minima tj. se společensky uznanou minimální hranicí příjmu, při jejímž nedosažení nastává stav hmotné nouze (Miller 1997, Krebs a kol. 2002). Miková a Vašečka (1998) chápou sociální pomoc v hmotné nouzi při splnění podmínek jako nárokovou, neboť životní minimum je zakotveno v příslušných zákonech a také v Listině základních práv a svobod (v článku 30). Podle Tomeše (1996) jde o uspokojení potřeb občanů v nezbytném a přiměřeném rozsahu.

Pobídková funkce: Večeřa (1996) se domnívá, že je třeba u životního minima respektovat i to, aby neznehodnocovalo principy výkonosti a zásluhovosti ve společnosti, nepůsobilo demotivačně na pracovní výkon a nepodlamovalo snahu pracovníků setrvat na trhu práce. Krebs a kol. (2002: 212) k tomu uvádí: „Sociální pomoc je zde především proto, aby vymanila občana (jeho rodinu) co nejrychleji z této situace [hmotné nouze] tak, aby s návratem sociální suverenity mohl opět převzít plnou odpovědnost sám za sebe (za svou rodinu)“. Podle Krebse a kol. (2002) se jedná o sociální pomoc aktivizující, motivující k práci. Pobídkový mechanismus má zaručit, že přijetí zaměstnání bude znamenat v každém případě pro občana v hmotné nouzi pozitivum (Krebs et al. 2002). V podobě poskytované sociální pomoci by mělo být rozhodující, zda a nakolik se občan sám snaží rozpoznat důvody obtížné sociální situace a svou situaci řešit (Miková a Vašečka 1998).

Integrační funkce: V soudobých společnostech lze u většiny obyvatel (pokud pomíneme vlastní produkci) jen obtížně uvažovat jiné legální způsoby zabezpečení

vlastní ekonomické situace mimo systém sociální ochrany než účast členů rodin na pracovním trhu (zaměstnání či podnikání). V tomto ohledu proto dochází k více úrovněmu propojení systémů pomoci v hmotné nouzi a pomoci v rámci politiky zaměstnanosti. Zde je kladen důraz na integraci osob na trh práce za pomoci vhodných opatření aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) a aktivizačních opatření. Na jedné straně je tedy integrace zajišťována individuální prací s klientem a na druhé straně též zapojením osob v hmotné nouzi do vhodných opatření politiky zaměstnanosti. Sledovaným výsledkem integrace je především uplatnění osob na trhu práce, ke kterému dochází v důsledku participace v konkrétním pracovně integračním opatření. Celkový výsledek reintegračně-podpůrné funkce zde definujeme jako míru, ve které uvedené programy aktivní politiky zaměstnanosti či aktivizační opatření vedou k odchodu z evidence úřadu práce nebo k odchodu z evidence hmotné nouze.

Domyšleno do důsledků, především ochranná a pobídková funkce se ocitají v určitém rozporu (viz např. Sirovátka, Hora a Kofroň 2008). Je tedy nezbytné nalézt takové nastavení obou funkcí, kdy míra poskytované ochrany nepůsobí demotivačně a nevede k trvalému odchodu z trhu práce, a současně kdy přijetí zaměstnání skutečně povede ke zlepšení příjmové situace občana či domácnosti. Sladění obou funkcí je dosahováno vhodným nastavením kombinace podmínek pro výplatu dávky (např. podmínka aktivního hledání zaměstnání) a vhodného systému započítávání příjmů ze zaměstnání a daňových bonusů. Výraznější pobídkou je pak razantní snížení poskytované ochrany, kdy při porušení podmínek může být dávka snížena na tzv. existenční minimum. Přes vnímanou rozpornost funkcí můžeme u všech tří identifikovat jeden základní shodný cíl, a to zajištění základních životních potřeb osob a rodin na odpovídající úrovni. V určité perspektivě je proto možné, že pobídková i ochranná funkce společně podporují integrační funkci při návratu osob v obtížné ekonomické situaci na trh práce.

Popis datového souboru: Při vyhodnocení funkcí sociální politiky jsme pracovali s propojeným datovým souborem databázi OKpráce a OKnouze. První analytickou jednotkou jsou konkrétní osoby, které byly ve sledovaném období klienty systému pomoci v hmotné nouzi (pobíraly příspěvek na živobytí) a zároveň byly registrovány jako uchazeči o zaměstnání. Z důvodu přechodu mezi dvěma využívanými systémy administrace dávek pro osoby v hmotné nouzi jsme ale mohli spolehlivě využít pouze data o dávkách hmotné nouze z března až prosince 2014. Do analýzy jsme zahrnuli všechny osoby, které byly v hmotné nouzi (tedy pobíraly příspěvek na živobytí v minimální výši 50 Kč

měsíčně) alespoň jeden měsíc v březnu až prosinci 2014 a zároveň byly v roce 2014 vedeny alespoň jeden den v evidenci OKpráce. Takto definovaný soubor zahrnuje celkem 219 381 osobu. Druhou analytickou jednotkou jsou domácnosti, které v prosinci 2014 pobíraly příspěvek na živobytí. Takto definovaný soubor zahrnuje celkem 123 727 domácností.

2. Hodnocení funkcí sociální politiky

V části zabývající se teoretickými východisky byly představeny tři základní funkce sociální politiky. Následující tři podkapitoly jsou věnovány jejich hodnocení.

2.1 Zhodnocení ochranné funkce

Základním nástrojem pomoci v hmotné nouzi je příspěvek na živobytí. Jedná se o dávku, která je poskytována okruhu společně posuzovaných osob (domácnosti). Výše dávky je vypočtena jako rozdíl mezi celkovými příjmy domácnosti a výši životního, případně existenčního minima.

Příspěvek na živobytí pobíraly v prosinci 2014 téměř ze tří čtvrtin (74,2 %) domácnosti s jediným zaopatřeným členem. Ze všech domácností pobírajících tuto dávku v 54,7 % šlo o domácnosti jednotlivců a v 19,5 % o domácnosti osamělých rodičů s nezaopatřeným dítětem či dětmi. Jak již bylo uvedeno, příspěvek na živobytí pobíralo v prosinci 2014 celkem 123 727 domácností.

Ekvivalizovaný příjem domácnosti¹ je vypočten jako podíl počtu spotřebních jednotek na celkových měsíčních příjmech domácnosti. Takto vypočtená výše příjmů domácností je následně porovnávána s hodnotou 60 % národního ekvivalizovaného mediánového disponibilního příjmu. Podle údajů ČSÚ 60 % mediánu ekvivalizovaného disponibilního příjmu za rok 2014 činilo 118 817 Kč, tj. 9901,40 Kč měsíčně. Tato částka tvoří oficiální hranici příjmové chudoby pro rok 2014.

Příjmová chudoba může být vyjádřena dvěma způsoby. Jednak jako průměrný podíl příjmů dané kategorie domácností na spotřební jednotku na hranici příjmové chudoby. Druhou možností je vyjádření prostřednictvím tzv. mezery chudoby. Ta je definována jako rozdíl mezi průměrným příjmem domácnosti na spotřební jednotku a stanovenou hranici příjmové chudoby. Tato hodnota vyjadřuje podíl chybějících příjmů k dosažení hranice příjmové chudoby. V tabulce 2.1.1 je uveden průměrný podíl příjmů domácností pobírajících příspěvek na živobytí na spotřební jednotku vzhledem k hranici příjmové chudoby. Příjmy těchto domácností jsou hluboko pod hranici příjmové chudoby. Nejohroženější kategorií z hlediska příj-

mové chudoby jsou domácnosti osamělých rodičů s dětmi. Je třeba mít na paměti, že příspěvek na živobytí je doplňkem do životního minima, které v případě jednotlivce představovalo v prosinci 2014 částku 3410 Kč (33,4 % hranice příjmové chudoby).

Jen velmi malý podíl domácností v hmotné nouzi se v prosinci 2014 dostal nad hranici příjmové chudoby. V případě započtení pouze tržních příjmů a příspěvku na živobytí příjmy žádné z domácností v hmotné nouzi, přepočtené na spotřební jednotku, nepřesahují hranici příjmové chudoby. Pokud je započten doplatek na bydlení, případně i příspěvek na bydlení, pak jen nepatrná část domácností (cca 0,1 %) měla celkové příjmy na spotřební jednotku vyšší, než představovala hranice příjmové chudoby.

Z hlediska ochranné funkce je zásadní otázkou, jak vysoké jsou celkové příjmy domácností, po započtení příspěvku na živobytí, vztahované k životnímu minimu dané domácnosti. Vzhledem k faktu, že příjmy ze závislé činnosti jsou z důvodu vytvoření pobídky k hledání a přijetí placeného zaměstnání započteny jen do výše 70 %, může být celkový součet všech příjmů domácnosti vyšší než odpovídající životní minimum. Průměrný podíl všech příjmů domácnosti na životním minimu domácnosti

tak nepřímo odráží také míru ekonomické aktivity jednotlivých typů domácností.

Z tohoto pohledu systém hmotné nouze svou funkci plní, protože průměrný příjem na domácnost v celém sledovaném souboru je vyšší než životní minimum - tvoří v průměru 106,7 % životního minima (viz tab. 2.1.2). V případě započtení dávek na bydlení činí průměrné příjmy domácností dokonce 213,5 % jejich životního minima, což především ukazuje, jak velký podíl z výdajů těchto domácností tvoří náklady na bydlení. Doplatek na bydlení v prosinci 2014 pobíralo 46,7 % domácností, které pobíraly také příspěvek na živobytí.

V okamžiku, kdy jsou od příjmů domácností, tvořených tržními příjmy a příspěvkem na živobytí, případně doplatkem a příplatkem na bydlení, odečteny odůvodněné náklady na bydlení, dochází k jejich významnému propadu. Srovnáme-li takto získaný reziduální příjem s životním minimem domácnosti, pak se domácnosti osamělých rodičů, které nemají nárok na dávky na bydlení, ocitají v záporných hodnotách: jejich průměrné náklady jsou o 12,2 % vyšší než jejich průměrné příjmy. Ve skupině domácností bez dávek na bydlení jsou systémem hmotné nouze nejlépe chráněny domácnosti jednotlivců, jejichž celkový reziduální příjem, i po započtení nákladů na bydlení, dosahuje v průměru 57 % jejich životního minima.

S pobíráním dávek na bydlení se obecně snižuje podíl domácností, které svým reziduálním příjmem zůstávají pod hranici životního minima. Ve skupině domácností bez dávek na bydlení je to 97,9 %, mezi domácnostmi pobírajícími doplatek na bydlení 81,3 % a mezi domácnostmi pobírajícími doplatek i příplatek 79,4 %. Obecně tedy platí, že dávky na bydlení zvyšují reziduální příjmy domácností. Podrobnější pohled však ukazuje, že nikoli nutně u všech domácností stejně výrazně. Především mezi domácnostmi s dítětem či dětmi zůstává více než 90 % takových, u nichž ani pobírání doplatku na bydlení, případně doplatku společně s příplatkem nezvyšuje reziduální příjem nad hranici jejich životního minima.

Na závěr můžeme tedy konstatovat, že systém hmotné nouze plní svou funkci v tom ohledu, že umožňuje většině domácností dostat se svými příjmy, bez odečtení nákladů na bydlení, nad hranici životního minima. Porovnání reziduálního příjmu domácnosti s její hranicí životního minima ukazuje, jak vysoké jsou vzhledem k jejich příjmům náklady na bydlení. Analyzovaná data ukazují, že tato skutečnost doléhá především na domácnosti s dětmi.

2.2 Zhodnocení pobídkové funkce

Zatímco ochrannou funkci má vzhledem k jejímu charakteru smysl analyzovat na úrovni domácností, v případě pobídkové funkce přejdeme na úroveň individuální. Pobídkovou funkcí rozumíme situaci, kdy nastavení systému finančně motivuje osoby v hmotné nouzi k aktivitě, především při hledání zaměstnání, ale také k aktivitě při změně dovedností a kompetencí, případně zachování pracovních návyků. Jako pobídka by měl především účinkovat rozdíl mezi souhrnem sociálních dávek a případným příjmem ze zaměstnání.

Pobídková či motivační funkce systému může být indikována pouze nepřímo, čemuž odpovídá i výběr indikátorů. V této části se budeme věnovat analýze rozhodného příjmu, se kterým klienti do systému vstupují, a který alespoň částečně odráží jejich očekávání i historii na pracovním trhu. Druhým vybraným indikátorem je počet evidencí a jejich délka. Dlouhodobá nezaměstnanost může být příznakem selhávající pobídky. Vysoký počet evidencí může svědčit pro kombinaci dostatečné pobídky a nedostatečné schopnosti zaměstnání udržet, případně strukturálního nesouladu nabídky a poptávky na lokálním trhu práce.

Výše rozhodného příjmu² indikuje sociální situaci osoby na počátku nezaměstnanosti a také to, zda osoba měla příjmy ze závislé činnosti či z podnikání, ze kterých by mohl být rozhodný příjem³ vypočten. Do sledované evidence, tedy období nezaměstnanosti, které buďto započalo či

Tabulka 2.1.1: Ohrožení příjmovou chudobou v prosinci 2014 - podíl příjmů domácností vzhledem k 60 % mediánového disponibilního příjmu na spotřební jednotku (bez dávek na bydlení) (v %)

Struktura domácností	podíl	N	sm. odch.
jednočetná domácnost	33,5	67 676	6,47
osam. rodič s dítětem/dětmi	30,4	24 187	10,22
dvě zaop. osoby	35,7	9 361	12,46
dvě zaop. osoby s dítětem/dětmi	36,7	17 683	12,52
tři a více zaop. osob	38,1	1 698	14,16
tři a více zaop. osob s dítětem/dětmi	38,9	2 981	11,89
celkem	33,7	123 586	9,40

Tabulka 2.1.2: Podíl příjmů domácností na jejich životním minimu v prosinci 2014

Struktura domácností	bez dávek na bydlení			s dávkami na bydlení		
	průměr	N	sm. od.	průměr	N	sm. od.
jednočetná domácnost	101,6	67 676	15,6	226,8	31 085	46,6
osam. rodič s dítětem/dětmi	114,5	24 187	13,6	211,2	11 605	38,1
dvě zaop. osoby	108,8	9 361	21,7	207,3	4 941	35,3
dvě zaop. osoby s dítětem/dětmi	113,3	17 683	15,1	180,4	8 130	28,4
tři a více zaop. osob	110,5	1 698	19,9	182,6	662	31,8
tři a více zaop. osob s dítětem/dětmi	110,0	2 981	16	162,6	1 286	25,2
ostatní	107,7	141	12,6	220,9	77	44,7
celkem	106,7	123 727	16,8	213,5	57 786	45,1

trvalo ve sledovaném období, vstupovalo 42,9 % osob s nulovou výší rozhodného příjmu (viz tab. 2.2.1). Byli to významně častěji muži než ženy. Více než polovina mužů deklarovala nulový rozhodný příjem, to znamená, že buďto si jako OSVČ z posledních 2 let neplatili alespoň 12 měsíců důchodové pojištění, případně v průběhu posledních dvou let před evidencí 12 měsíců neplatili důchodové pojištění jako zaměstnanci, případně jako pracovníci „na dohodu“. Případně jde o absolventy, pro které může být problematický přechod ze vzdělávání do prvního stabilního zaměstnání.

Rozhodný příjem v nulové výši vykazují nejčastěji osoby na počátku pracovní kariéry (do 25 let). Mezi 26 a 45 lety pozorujeme nejvyšší podíly nezaměstnaných osob s rozhodnými příjmy nad 20 000 Kč. U osob nad 45 let opět roste podíl těch, kteří do evidence vstupují s nulovým rozhodným příjmem. Ovšem i v kategoriích mezi 26 a 45 lety kolem třetiny evidovaných vykazuje nulový rozhodný příjem. Poněkud překvapující jsou malé rozdíly v průměrných rozhodných příjmech podle dosaženého vzdělání. Tento výsledek naznačuje, že především mezi uchazeči s vyšším vzděláním je vysoký podíl těch, jejichž příjem v posledním zaměstnání neodpovídal jejich dosaženému vzdělání.

Pobídková funkce může být v některých případech relativně silná, ale současně může mít perverzní důsledky v tom smyslu, že některé osoby uzamkává v opakující se sérii odchodů a návratů z a do evidence. V následující části tedy nabízíme analýzu počtu evidencí, které uchazeči již absolvovali před sledovanou evidencí. Ze všech osob, které vstoupily do evidence ÚP i do systému hmotné nouze mezi březnem a prosincem 2014, pouze 4,2 % (9129 osob) vstoupilo do evidence ÚP poprvé. Polovina v minulosti registrovaných mužů byla registrována nejméně 5krát, polovina žen nejméně 4krát. Mediánová délka součtu všech předchozích evidencí se u mužů i žen pohybuje kolem 1700 dnů. Počet minulých evidencí (viz tab. 2.2.2) souvisí se vzděláním. Muži s nejvyšším vzděláním vykazují v průměru o 2,1 evidence v minulosti méně než muži s nejnižším vzděláním. U žen je rozdíl mezi skupinou s nejnižším a nejvyšším vzděláním v průměru jen 0,9 evidence. Nejkratší průměrnou dobu evidence, která nastala před sledovanou evidencí, vykazují muži s výučním listem, následovaní muži s maturitou. V průměru nejdelší dobu v evidenci v minulosti strávili mezi muži ti s nejnižším vzděláním. Průměrná délka evidence u mužů s nejvyšším dosaženým vzděláním byla druhá nejdelší a jen o 35 dnů kratší než u mužů se základním vzděláním či bez vzdělání.

Ve zkoumané populaci pozorujeme také vysokou míru tzv. sankčních vyřazení z evidence ÚP. Do konce roku 2014 nebylo

Tabulka 2.2.1: Kategorizovaný rozhodný příjem dle pohlaví

Kč	muži		ženy		celkem	
	N	%	N	%	N	%
0	60 375	51,8	32 117	32,4	92 492	42,9
do 5000	5 197	4,5	5 183	5,2	10 380	4,8
5001 až 7500	8 295	7,1	8 275	8,4	16 570	7,7
7501 až 10000	15 643	13,4	14 824	15,0	30 467	14,1
10001 až 12500	10 771	9,2	7 847	7,9	18 618	8,6
12501 až 15000	6 718	5,8	3 367	3,4	10 085	4,7
15001 až 17500	3 247	2,8	1 397	1,4	4 644	2,2
17501 až 20000	1 546	1,3	1 034	1,0	2 580	1,2
20001 a více	4 671	4,0	25 019	25,3	29 690	13,8
celkem	116 463	100,0	99 063	100,0	215 526	100,0

Tabulka 2.2.2: Průměrný počet evidencí před sledovanou evidencí a průměrná délka evidence před sledovanou evidencí dle dosaženého vzdělání a pohlaví

vzdělání	pohlaví	průměrný počet evidencí před sledovanou evidencí		průměrná délka evidence před sledovanou evidencí	
		průměr	N	průměr	N
základní škola, bez vzdělání	muž	6	59 490	500,3	56 781
	žena	4,4	50 295	673,9	47 663
	celkem	5,3	109 785	579,5	104 444
středoškolské bez maturity	muž	6,2	47 913	378,2	46 599
	žena	4,8	34 982	495,8	33 973
	celkem	5,6	82 895	427,8	80 572
středoškolské s maturitou	muž	4,9	9 558	383,5	9 047
	žena	4,1	13 432	440,2	12 684
	celkem	4,4	22 990	416,6	21 731
vyšší odborné a vysokoškolské	muž	3,9	1 919	465,3	1 813
	žena	3,5	1 792	430,8	1 625
	celkem	3,7	3 711	449	3 438
celkem	muž	5,9	118 880	440,7	114 240
	žena	4,5	100 501	575,8	95 945
	celkem	5,3	219 381	502,4	210 185

ukončeno 102 748 evidencí, což je 46,8 % všech sledovaných evidencí. Ze všech ukončených evidencí byl sankčně vyřazen větší podíl uchazečů (29,5 %) než jaký si sám našel zaměstnání (27,5 %). Ukazuje to na rozsah, v jakém musela být použita negativní pobídka, která je součástí systému. Bezmála ke dvěma třetinám všech sankčních vyřazení (63 %) došlo ve skupině uchazečů s nulovým rozhodným příjmem.

2.3 Zhodnocení integrační funkce

Nejprve se zaměříme na rozsah, strukturu a zaměření (cílenost) opatření aktivní politiky zaměstnanosti započatých v roce 2014. V tabulce 2.3.1 jsou jednotlivé programy prezentovány dle jednotlivých subtypů programů s více než 100 účastníky. Zde je patrné celkově nerovnoměrné využívání jednotlivých sub-typů programů. Ve třetím sloupci tabulky uvádíme zastoupení osob v hmotné nouzi jako podíl ze všech účastníků programů. Osoby

v hmotné nouzi zpravidla tvoří menší část účastníků (značně jsou zastoupené např. mezi účastníky APP, méně např. v programech SÚPM). Přesnější informace získáme ze zaměření jednotlivých typů programů (poslední sloupec). Cílenost na osoby v hmotné nouzi je v programech velmi různorodá. Relativně vyrovnané zaměření na osoby v hmotné nouzi je v rekvalifikačních programech (mimo zvolené rekvalifikace) tj. index cílenosti kolem cca 0,8–1,0. Velmi nízké zaměření na osoby v hmotné nouzi je v programech SÚPM (mimo SÚPM RIP - vyhrazení místa). Naopak vyšší zaměření na tyto osoby je v programech VPP, v poradenských programech, v programech APP a v programech ESF. Míra zařazení osob v hmotné nouzi do programů zřejmě vychází z obecných kritérií zařazování osob do programů, jako jsou především dosažené vzdělání, délka předchozí nezaměstnanosti a zájem zaměstnavatelů (u SÚPM). U osob v hmotné nouzi je patrná jednoznačná aktivizační

Tabulka 2.3.1: Rozsah, struktura a zaměření opatření aktivní politiky zaměstnanosti (HMN)

Typy programů	Programy HMN	Programy celkem	Podíl účastníků v %	Index cílenosti
Rekvalifikace uchazeče LZZ	1 612	7 949	20,3	0,97
Rekvalifikace uchazeče	1 605	8 121	19,8	0,94
Rekvalifikace uchazeče (GP)	50	312	16	0,77
Rekvalifikace uchazeče (RIP)	126	761	16,6	0,79
Rekvalifikace uchazeče (NIP)	149	653	22,8	1,09
Zvolená rekvalifikace	48	540	8,9	0,42
Zvolená rekvalifikace (NIP)	376	2 751	13,7	0,65
SÚPM Vyhrazení místa	243	3 451	7	0,34
SÚPM NIP Vyhrazení místa	1 619	16 031	10,1	0,48
SÚPM vyhrazené (RIP)	70	1 485	4,7	0,23
Odbor. praxe do 30 let (RIP)	39	746	5,2	0,25
SÚPM-SVČ	108	1 833	5,9	0,28
Překlenovací příspěvek	14	223	6,3	0,3
CHPM - Na zřízení	24	330	7,3	0,35
VPP	586	2 547	23	1,10
VPP (NIP)	3 025	10 316	29,3	1,4
APP	594	875	67,9	3,24
Individuální akční plán	55 377	188 604	29,4	1,4
Poradenství	2 372	5 129	46,2	2,21
Zařazení do projektu ESF	6 088	20 858	29,2	1,39

Zdroj: spojená data OKPráce a OKNouze

strategie v kombinaci se strategií dočasného umístění (při realizaci VPP).

Pro zhodnocení výsledků programů APZ sledujeme přítomnost osob z cílové skupiny (219 tisíc osob) v hmotné nouzi zařazených do vybraných programů APZ v evidenci úřadu práce a v evidenci příjemců příspěvku na živobytí⁵. Tabulka

2.3.2 ukazuje přítomnost nezaměstnaných osob v evidenci uchazečů o zaměstnání v měsíci, kdy začal program a v následujících měsících. Pro každý program jsou odděleně prezentovány výsledky osob z cílové skupiny osob v hmotné nouzi (označeny písmenem H) a odděleně výsledky osoby v programech, ale mimo definova-

nou cílovou skupinu (označeny N). Tento přístup umožňuje jednoduché srovnání nepřekrývajících se skupin. Pro rámcové srovnání výsledků programů s obecnou situací osob v hmotné nouzi jsme dále definovali srovnávací skupiny neúčastníků programů (viz řádky označené S)⁶.

Ve skupině H vidíme u programů SÚPM a VPP velmi malou účast (2–7 %) účastníků v evidenci uchazečů od prvního měsíce po začátku programu. Dochází k automatickému vyřazení účastníků těchto programů z evidence a za krátké sledované období se účastníci programů do evidence nevrátí (viz též Hora a Suchanec 2014). U rekvalifikačních programů ve skupině H dochází k pomalému úbytku osob v evidenci po začátku realizace programu (během 12ti měsíců v evidenci uchazečů o zaměstnání nebylo cca 35–45 % účastníků programů). O něco horší výsledek byl u programů poradenství a u programů APP. U programů SÚMP, VPP a poradenství se výsledky skupin H a N od sebe příliš neodlišují. U rekvalifikačních programů a projektu ESF dosahují účastníci z cílové skupiny analýzy (H) výrazně horších výsledků než ostatní účastníci programů (N). Podíl osob ze srovnávacích skupin S v evidenci zůstává v následujících měsících velmi vysoký. U osob zařazených v programech APZ je proto situace z hlediska odchodu z evidence lepší nebo stejná jako průměrná situace osob registrovaných v březnu.

Tabulka 2.3.3 ukazuje situaci pobírání příspěvku na živobytí u účastníků sledovaných programů v souvislosti s účastí

Tabulka 2.3.2: Přítomnost v evidenci osob uchazečů o zaměstnání (ÚP) v měsíci začátku programu a v následujících měsících (% a absolutní četnosti)

		1. měsíc	2. měsíc	3. měsíc	4. měsíc	5. měsíc	6. měsíc	7. měsíc	8. měsíc	9. měsíc	10. měsíc	N na počátku	N na konci
SÚPM NIP Vyhrazení	H	92,1	27,9	2,8	2,7	2,3	2,3	2,5	2,9	3,3	1,6	1 602	63
	N	90,1	23,1	2,1	1,6	1,4	1,2	1,3	1,5	1,7	1,5	13 921	860
RK uchazeče	H	99,7	99,3	97,1	91,2	85,2	79,7	76,5	72	67,3	64	1 269	197
	N	98,9	98	91,5	80,2	68,2	60,6	52,8	47,4	43,3	39,4	5 132	782
RK uchazeče LZZ	H	98,5	97,9	94,9	88,8	83,1	77,3	72	66,4	63	56,2	1 427	217
	N	98	96,9	90	78,6	66,7	57	48,8	41,6	37,2	32,9	5 610	964
Zařazení do projektu ESF	H	99,2	98,5	93,2	86,5	79,6	74,9	71,8	66	63	63,6	5 555	258
	N	97,9	95,7	79,5	67,3	57,3	50,8	45,1	38,7	34,2	30,7	12 551	1 342
VPP	H	87,5	4,1	2,2	3,7	3,3	4	6,5	4,7	4,3	2,4	576	83
	N	89,3	3,4	1,3	1,5	1,8	2,8	6,2	4,5	6,1	5,4	1 892	391
VPP NIP	H	89	4,2	2,1	2,5	2,6	2,5	5	6,2	7,4	6,4	2 980	202
	N	87,7	3,4	1,2	1,4	1,6	1,7	3,4	4,2	5,3	3,9	7 119	668
Poradenství	H	99,4	98,5	93,9	89,9	86,4	82,6	79,8	78,4	75,2	77,2	2 229	276
	N	98,8	96,7	89,8	81,7	75,5	70,2	64,3	56,2	48,8	40,3	2 579	268
Aktivizační příležitost	H	99,7	99,3	95,3	90,4	83	78,9	76,7	69,1	67,9	-	593	-
	N	99,3	97,8	96,1	89,5	78,2	76,3	73,6	70,4	80,8	-	281	-
Uchaz. bez programu	S	100	97,3	93,9	90,8	87,6	84,7	82,3	79,2	76,6	74,7	159 729	n. d.
Uchazeči celkem	S	100	97,2	93,4	90,1	86,8	83,7	81,3	78,1	75,4	73,3	174 963	n. d.

Tabulka 2.3.3: Přítomnost v evidenci osob v hmotné nouzi v měsíci začátku programu a v následujících měsících (% a absolutní četnosti)

		1. měsíc	2. měsíc	3. měsíc	4. měsíc	5. měsíc	6. měsíc	7. měsíc	8. měsíc	9. měsíc	10. měsíc	N na počátku	N na konci
SÚPM NIP Vyhrazení	H	83,9	74,1	39,5	20	18,9	17,5	16,4	17,6	20,9	22,2	1 602	63
RK uchazeče	H	89,4	89,2	82,4	77,2	78,7	76,9	73,2	70,7	65,1	66	1 269	197
RK uchazeče LZZ	H	89,1	89,3	83,6	77,1	76,3	71,9	69,8	67,9	62	59,9	1 427	217
Zařazení do projektu ESF	H	92,5	92,5	90,3	84,7	79,3	75	73	68,9	64	60,9	5 555	258
VPP	H	90,8	84,4	50,1	39,8	38,4	38,1	37,3	42,5	37,4	33,7	576	83
VPP NIP	H	90,4	84,6	45,1	37,6	35,5	35,9	36,4	39,5	43,1	38,1	2 980	202
Poradenství	H	94,2	94,1	92,2	89,6	86,4	84,1	81,1	80	79,4	78,3	2 229	276
Aktivizační příležitost	H	95,6	95	92,7	87,8	86,5	82,7	79,4	75,5	75	-	593	-
V HMN bez programu	S	100	96,1	92,1	88,2	85	82,5	80,1	78,4	76,7	75,9	164 664	n. d.
Celkemv HMN	S	100	96,1	92,2	88,2	84,8	82,2	79,8	78	76,3	75,3	178 716	n. d.

v programech APZ. Programy tvorby míst jsou svou povahou (díky finanční dotaci) schopny snížit podíl účastníků programů v hmotné nouzi během cca dvou měsíců na méně než polovinu. Účastníci rekvalifikací a projektů ESF jsou přítomni v následujících měsících v evidenci hmotné nouze ve stále menší míře (programy ve-dou v jednotlivých obdobích v cca 6–9 % případů k přerušení pobírání příspěvku). Na konci období je přítomno v evidenci hmotné nouze cca 60–65 % účastníků těchto programů. U programů poradenství a aktivizačních pracovních příležitostí je na konci sledovaného období v evidenci cca 75 % účastníků, což jsou obdobné nebo horší výsledky jako při neúčasti v programu.

3. Závěr

Cílem toho příspěvku bylo zhodnocení politiky zaměstnanosti a pomoci v hmotné nouzi u osob nacházejících se v hmotné nouzi.

Z hlediska ochranné funkce systém hmotné nouze plní svou funkci v tom ohledu, že umožňuje většině domácností dostat se svými příjmy, bez odečtení nákladů na bydlení, nad hranici životního minima. Především pak v situaci, kdy příspěvek na živobytí (tedy bez dávky na bydlení) tvoří 80,5 % všech příjmů domácností, které se ocitly v hmotné nouzi. Součet tržních a sociálních příjmů těchto domácností v průměru dosahuje 106,7 % životního minima těchto domácností. Při posouzení ohrožení příjmovou chudobou je situace výrazně odlišná. Pokud neuvažujeme náklady na bydlení a případné pobírání dávky na bydlení, pak se průměrné příjmy, součet tržních a příspěvku na živobytí, všech domácností pohybují na úrovni 33,7 % hranice příjmové chudoby. Při porovnání reziduálního příjmu se domácnosti, které pobírají také doplatek na bydlení, po odečtení odůvodněných nákladů na bydlení dostávají v průměru na 22,1 % hranice příjmové chudoby. Pokud domácnost

pobírá obě dávky na bydlení, pak dosahují příjmy těchto domácností v průměru 32,5 % hranice příjmové chudoby.

Z hlediska posouzení pobídkové funkce analýzy ukazují relativně vysoký podíl uchazečů, kteří jsou sankčně vyřazeni z evidence, což indikuje silnou negativní pobídku, ale i předcházející slabou pozitivní pobídku. Příčinou může být relativně nízká mzdová hladina a z ní plynoucí relativně malý rozdíl mezi tržními a sociálními příjmy. Pokud není u řady pracovních pozic dosaženo dostatečně motivujícího rozdílu, je obtížné vytvářet prostředí dostatečně motivující k přijetí zaměstnání. Především pak u osob s nejnižším dosaženým vzděláním, kterých je v populaci dlouhodobě nezaměstnaných vysoký podíl. Právě mezi těmito osobami byl největší podíl těch, kteří do sledované evidence vstupovali s nulovou výší rozhodného příjmu. Ani redukovaný zápočet příjmů ze zaměstnání nevede u těchto osob vždy k eliminaci stavu, kdy výskyt příjmů ze zaměstnání vede k poklesu celkových příjmů, a tedy může oslabovat tendenci preferovat sociální dávky před zaměstnáním s nízkou mzdou.

Z hlediska integrační funkce programy APZ často dosahovaly výrazně horších výsledků z hlediska opuštění evidence ÚP u osob v hmotné nouzi než u ostatních osob. Přesto se zpravidla jedná o lepší výsledky, než jakých dosahují osoby z cílové skupiny, které se těchto programů neúčastní. Povzbudivá je proto skutečnost, že řada uvedených programů (zvláště programy tvorby míst) vedla v krátkém období k odchodu zapojených osob ze systému pomoci v hmotné nouzi. Bez programu je míra odchodu z evidence hmotné nouze i přes ekonomické oživení velmi nízká. Je ovšem otázkou další budoucí analýzy na datech za delší období, zda tyto efekty přetrvávají nebo jsou pouze dočasné.

Ačkoliv se tedy jeví, že systém pomoci poskytuje nezaměstnaným pouze základní ochranu, není zřejmě pobídka k odchodu

z evidence (s výjimkou negativní pobídky sankcí) příliš úspěšná z hlediska skutečného odchodu těchto osob z evidence. Některé typy programů APZ ale mohou pomoci i osobám z cílové skupiny výzkumu v odchodu z evidence ÚP a následně i ze systému pomoci v hmotné nouzi.

- 1 Pro hodnocení míry ohrožení příjmovou chudobou používáme následující definici ekvivalentních spotřebních jednotek: 1. dospělá osoba 1,0, děti do 13 let 0,3 a ostatní osoby v domácnosti 0,5.
- 2 Průměrný rozhodný příjem v prosinci 2014, který činil 12 981 Kč, představoval 64,2 % průměrné čisté mzdy, která podle MPSV (2015) činila 20 216 Kč. Při jejím výpočtu MPSV vycházelo z hrubé mzdy 26 357 Kč.
- 3 Podpora v nezaměstnanosti činila v roce 2014 první dva měsíce 65 % průměrného měsíčního čistého výdělku v posledním ukončeném zaměstnání, další dva měsíce 50 % a po zbývajících dobu 45 %. Maximální výše podpory v nezaměstnanosti v roce 2014 činila 14 281 Kč a 16 005 Kč při rekvalifikaci. Celková doba vyplácení podpory v nezaměstnanosti se lišila dle věku nezaměstnané osoby.
- 4 Index cílenosti je vypočten jako: (a) podíl osob v cílové skupině (HMN), které byly zařazeny do konkrétního programu z celkového počtu účastníků v tomto programu / (b) podíl vybraných osob z cílové skupiny (HMN) v evidenci OKpráce ze všech osob v evidenci OKpráce. Hodnoty indexu vyšší než jedna znamenají vyšší než průměrné zastoupení sledované skupiny. Hodnoty cílenosti jsou pouze orientační, neboť nepracují s přesným souběhem evidencí v měsíci počátku programu, ale i s indikací účasti v hmotné nouzi v delším období.
- 5 Programy jsou tedy hodnoceny od počátku prvního programu daného typu od března do prosince 2014. Jako první měsíc je označen měsíc, kdy začal konkrétní program APZ. Čím později byl program realizován, tím kratší období můžeme sledovat. Tabulky znázorňují vždy u dané kategorie podíl osob, které se v uvedených obdobích nacházely v evidenci ze všech osob ve sledované kategorii a v posledních dvou sloupcích absolutní četnosti zjištěných případů ve sledované kategorii. Analýza tak může být ovlivněna tzv. problémem cenzorování zprava, který se projevuje značným úbytkem pozorovaných případů dle pořadí ve vyšších měsících.
- 6 První indikátor ukazuje podíl účasti osob z cílové skupiny výzkumu v evidenci uchazečů o zaměstnání s počátkem sledování od března 2014 (tj. „kohorta“ březen 2014) pro neúčastníky programu (s výjimkou IAP) bez ohledu na délku předchozí evidence. Druhý indikátor ukazuje podíl účasti osob z cílové skupiny v evidenci uchazečů o zaměstnání a s počátkem sle-

dování od března 2014 pro všechny osoby bez ohledu na délku předchozí evidence a na účast v programu. Situace v obou srovnávacích skupinách S se příliš neodlišuje.

Literatura:

- Hora, O., Suchanec, M. *Zhodnocení programů aktivní politiky zaměstnanosti realizovaných v České republice v období krize*. In: Sirovátka T., Horáková M., Horák P. (eds). *Česká politika zaměstnanosti v době krize a po krizi*. Brno / Boskovice: MUNIpress/Albert, 2014, s. 143–182. ISBN: 978-80-210-7149-0.
- Hora, O., Sirovátka, T., Šimíková, I., Vyhliďal, J. *Využití propojených databází evidence v oblasti nezaměstnanosti a v oblasti evidence dávek hmotné nouze k monitorování situace v oblasti aktivního začleňování*. Metodika I: Výběr a propojení dat z databází nezaměstnaných a dávek hmotné nouze. Nepublikovaný výstup projektu TA ČR, 2013a.
- Hora, O., Sirovátka, T., Šimíková, I., Vyhliďal, J. *Využití propojených databází evidence v oblasti nezaměstnanosti a v oblasti evidence dávek hmotné nouze k monitorování situace v oblasti aktivního začleňování*. Metodika II: Analýzy k monitorování funkcí systému hmotné nouze a politiky zaměstnanosti. Nepublikovaný výstup projektu TA ČR, 2013b.
- Hora, O., Vyhliďal, J., Sirovátka, T., Suchanec, M. *Metodika „Nové postupy pro zpracování a využití databáze nezaměstnaných k hodnocení programů aktivní politiky zaměstnanosti a dalších opatření k začlenění na trhu práce“*. Praha: VÚPSV, 2015. http://www.vupsv.cz/sites/file/o_nas/cm16-1.pdf
- Krebs, V. a kol. *Sociální politika*. 2. vydání. ASPI: Praha, 2002. ISBN: 80-86395-33-2.
- Levitas, R. *The inclusive society? Social Exclusion and the New Labour*. Houndmills/London: Macmillan Press LTD, 2006. ISBN: 978-1-4039-4427-6.

Miller, P. *Úvodní slovo ministra Práce a sociálních věcí ČSFR k návrhu zákona o životním minimu*. In: Dlouhý, J. (ed.) *Životní minimum*. Praha: Socioklub, 1997, s. 36–39. ISBN: 80-902260-2-7.

- Miková, M., Vašečka, I. *Srovnávací analýza systému sociální pomoci v České a Slovenské Republice po roce 1989*. In: Potůček, M., Radičová, I. *Sociální politika v Čechách a na Slovensku po roce 1989*. Karolinum: Praha, 1998, s. 89–131. ISBN: 80-7184-622-8.
- MPSV (2015). *Základní ukazatele z oblasti práce a sociálního zabezpečení ve vývojových řadách a grafech, 2014*. Praha: MPSV. ISBN 978-80-7421-105-8.
- Sirovátka, T. *Sociální dávky a jejich příjemci: Na sociální trampolině nebo ve slepé uličce?* In: Sirovátka, T. (ed.). *Česká sociální politika na prahu 21. století*. Brno: Masarykova Univerzita, 2000, s. 83–103. ISBN: 80-210-2307-4.
- Sirovátka, T., Hora, O., Kofroň, P. *Příjmová chudoba a materiální deprivace v České republice*. FÓRUM sociální politiky, 2(5), 2008, s. 2-8. ISSN: 1802-5854.
- Tomeš, I. *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Socioklub, 1996. ISBN: 80-902260-0-0.
- Večeřa, M. *Sociální stát: Východiska a přístupy*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1996. ISBN: 80-85850-16-8.

Vysvětlení zkratk: RK: - rekvalifikace, LZZ - Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost, NIP - Národní individuální projekt, RIP - Regionální individuální projekt, GP - grantový projekt, SÚPM - Společensky účelná pracovní místa, VPP - veřejně prospěšné práce, SVČ - samostatná výdělečná činnost, CHMP - chráněné pracovní místo, OZP - osoba se zdravotním postižením, ESF - Evropský sociální fond, APP - aktivizační pracovní příležitost.

Autor Mgr. Ondřej Hora, Ph.D. (ondrej.hora@vupsv.cz) působí jako výzkumný pracovník Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. (Research Institute for Labour and Social affairs - RILSA), Dělnická 213/12, 170 00 Praha 7, Holešovice, Česká republika.

Autor PhDr. Jiří Vyhliďal, M.Sc. (jiri.vyhliďal@vupsv.cz) působí jako výzkumný pracovník Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. (Research Institute for Labour and Social affairs - RILSA), Dělnická 213/12, 170 00 Praha 7, Holešovice, Česká republika.

Připomněli jsme si Mezinárodní den rodiny

V roce 1994 ustanovilo Valné shromáždění OSN patnáctý květen jako Mezinárodní den rodiny. K letošnímu 23. výročí připravilo Ministerstvo práce a sociálních věcí krátký přehled hlavních novinek, které se v oblasti podpory rodin v ČR udály.

Cílem MPSV je vytvářet rodinám v České republice takové prostředí, ve kterém si její členové mohou svobodně zvolit formy rodinného života, starat se o své příbuzné a vhodně sladit rodinný život a práci. Rodiny s dětmi je potřeba chránit před propadem životní úrovně a chudobou, a tím posilovat stabilitu rodin a soudržnost celé společnosti.

„Chtěla bych v první řadě vyzdvihnout nezastupitelný význam rodiny. Nesmíme zapomínat ani na to, že investice do dětí je investicí do budoucnosti celé země,“ uvedla ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová.

Od příštího roku budou tatínkové nově moci využít možnosti pomáhat v šestinedělní s péčí o novorozence. Takzvanou otcovskou podporou péči schválil Parlament a podepsal prezident.

Lépe sladit práci a starost o rodinu pomáhají dětské skupiny. MPSV eviduje již 300 dětských skupin, které vytvořily místa pro 3900 předškolních dětí. Ve všech krajích se zájemci o založení a provoz dětské skupiny mohou obracet na metodičky, které jim pomohou v případě nejasností, organizují speciální semináře a vzdělávací akce. Více informací lze najít na stránkách www.dsmpsv.cz.

Rozšíření nabídky v oblasti péče o předškolní děti nabízí pilotní projekt, který bude ověřovat novou službu péče o nejmladší děti, tzv. mikrojesle. MPSV se podařilo navýšit prostředky z OP Zaměstnanost, takže celkem bylo podpořeno 72 projektů. Nejvíce mikrojeslí vznikne ve Zlínském, Středočeském a Jihomoravském kraji. Více informací najdete na stránkách <http://mikrojesle.mpsv.cz/>.

Nejchudším rodinám pomáhá ministerstvo již třetím rokem s placením obědů pro děti ve školních jídelnách. Do projektu se mohou letos zapojit všechny kraje, je pro ně připraveno celkem 35 milionů korun.

Propagovat prarodinná opatření i seniorské aktivity a zlepšovat tak podmínky v regionech pomáhá soutěž Obec přátelská rodině a nově i soutěž Obec přátelská seniorům. Cílem je zapojit do těchto aktivit co nejvíce obcí a měst po celé ČR.

K vytvoření vhodného prostředí je potřeba znát podrobné situace, požadavky rodin a je nutný koncepční plán, jakými cestami by se měla podpora rodin ubírat. Proto vznikla ve spolupráci s Odbornou komisí pro rodinnou politiku **Koncepce rodinné politiky**, která obsahuje řadu opatření na podporu rodin. Zároveň paralelně byla ve spolupráci s Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí zpracována Zpráva o rodině, která bude spolu s Koncepcí rodinné politiky předložena vládě. Je souhrnem poznatků odborníků zabývajících se z různých úhlů pohledu problematikou související s rodinnou politikou. Zaměřuje se na aktuální situaci a popis současného stavu, ovšem v návaznosti na vývoj v minulých letech. Využití tohoto postupu umožnilo jednak zdůraznit nejnovější vývojové trendy, jednak je tím alespoň částečně vyplněna mezera od vydání poslední Národní zprávy o rodině, která byla českou vládou přijata v roce 2004, tedy před více než 10 lety.

Zdroj: MPSV